

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/163215>

Please be advised that this information was generated on 2019-10-16 and may be subject to change.

Aan het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland
Eusebiusplein 1-a
6811 HE Arnhem

Datum
10 december 2015

Onderwerp
Energietransitie

Auteurs
Henk-Jan Kooij
Marieke Oteman
Huub Ploegmakers

Geacht college,

De vorige coalitieperiode onderscheidde Gelderland zich positief ten opzichte van andere provincies met betrekking tot het faciliteren en subsidiëren van hernieuwbare energie. Ook de aanpak van een Community of Practice voor de Gelderse energiecoöperaties is succesvol gebleken en dit succes mag gevierd worden!

In uw huidige coalitieakkoord 'Ruimte voor Gelderland' geeft u aan dat u ambieert in 2050 als provincie energieneutraal te zijn, en u geeft aan zich wederom te richten op de speerpunten energieverbruik, hernieuwbare energie en innovatie. De PRO is echter van mening dat deze doelstelling nog niet ambitieus genoeg is en pleit voor een hogere ambitie – bijvoorbeeld energieneutraliteit in 2030. De provincie Gelderland kan dan ook een voorbeeld voor anderen zijn. Tegelijkertijd erkent de raad dat deze doelstelling enorme inspanningen vereist van de Gelderse samenleving en dat het al veel moeite kost om de ambities voor de middellange termijn te realiseren. Zo zal de doelstelling om in 2020 14% hernieuwbare energie op te wekken met het huidige tempo niet gehaald worden.¹ Datzelfde geldt overigens voor de doelstellingen op nationaal niveau, blijkens de Nationale Energie Verkenning (NEV) van 2015.

Er is dus een versnelling nodig! De provincie kan deze versnelling uiteraard niet alleen realiseren en zal samen met de Gelderse partners de handen ineen moeten slaan. Daarom heeft de PRO er bewust voor gekozen om in dit advies een aantal handreikingen te doen met betrekking tot de wijze

¹ Zie de statennotitie *Resultaten, ontwikkelingen en kansen hernieuwbare energie en energiebesparing: stand van zaken en doorkijk naar 2020*. Zie ook: Rekenkamer Oost-Nederland. (2014). *Van inspanning naar resultaat? Analyse van het Gelderse programma energietransitie 2012-2015*. Deventer: Rekenkamer Oost-Nederland.

waarop u de Gelderse partners kunt faciliteren en ondersteunen bij deze versnelling. Deze voorstellen zijn gebaseerd op een analyse van de belangrijkste knelpunten en kansen die door de partners worden geïdentificeerd (zie de bijlage). Dit neemt echter niet weg dat u eveneens in andere arena's zult moeten schaken. Voor veel knelpunten in de energietransitie geldt dat deze in Den Haag of Brussel opgelost moeten worden. De provincie kan op de langere termijn bijdragen aan deze knelpunten door deze te agenderen en samen op te trekken met andere provincies in IPO-verband. Daarnaast moet u innovaties en creatieve initiatieven actief ondersteunen en stimuleren, onder andere door middel van proeftuinen en pilots – ook als ze niet binnen de huidige wettelijke kaders passen. Daarbij is het zaak om strategisch na te denken over het toekomstige Gelderse energielandschap²: welke investeringen op de korte termijn stimuleren of verhinderen een energietransitie op de lange termijn?

De PRO waardeert het dat u de handschoen hebt opgepakt die u bij de ondertekening van het Gelders Energie Akkoord is aangereikt door de 100 ondertekenaars. Ook waardeert de PRO uw co-creatieve insteek binnen het Gelders Energie Akkoord (GEA) en ziet graag dat de provincie deze rol continueert. Een aantal bestaande problemen binnen de energietransitie kunnen aangepakt worden via de GEA-energietafels en vervolgens uitgevoerd worden in de Gelderse regio's. Deze nieuwe aanpak van de provincie samen met partners, vereist echter een andere houding van de politiek. Allereerst geduld met het proces om te komen tot een uitvoeringsprogramma samen met alle partners. Vervolgens moet de ruimte worden geboden om samen met partners te komen tot een keuze voor die maatregelen die het meest kostenefficiënt zijn.

Het blijft hierbij voor de provincie belangrijk om zorg te dragen voor een goede afstemming tussen tafels en regio's, er voor zorg te dragen dat alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen en daarbij de burgers te blijven betrekken. Het plan om tot een gedegen uitvoeringsplan van het GEA te komen ondersteunt de PRO van harte, waarbij monitoring een aandachtspunt blijft. De borgingscommissie kan bij het monitoren een belangrijke rol spelen, mits deze voldoende geëquipeerd is. Binnen het kader van de verschillende tafels van het GEA ziet de PRO een aantal hoofdpunten die de speciale aandacht van de provincie vragen:

Ruimte voor hernieuwbare energie

De ruimtelijke impact van hernieuwbare energie wordt onderschat. Decentrale opwek van hernieuwbare energie vergt ruimte, terwijl ruimte toch al schaars is. Als Gelderland in 2050 energieneutraal wil zijn dan zal dit grote gevolgen hebben voor de huidige landgebruiksvormen. Een integrale visie op ruimte voor hernieuwbare energie ontbreekt momenteel, waardoor initiatieven telkens per casus en technologie beoordeeld worden. Door ruimte en energie integraal te benaderen ontstaan er kansen om met behulp van slimme ontwerpen synergie te creëren. Binnen het kader van het GEA zouden op regioniveau energielandschappen ontworpen kunnen worden, waarbij bedrijven,

² Zowel de Nationale Energie Verkenning (NEV) als de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur dat duidelijke doelen voor de lange termijn noodzakelijk zijn om het huidige beleid vorm en richting te kunnen geven.

bewoners en scholen in een vroeg stadium betrokken moeten worden. Ook bij de uitvoering van de Omgevingsvisie zullen ruimte en energie integraal benaderd moeten worden. In het coalitieakkoord is extra geld beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de visie (de gebiedsopgaven) en aan deze financiering zou de verplichting gekoppeld kunnen worden dat er voor elke gebiedsopgave ruimte wordt gecreëerd voor hernieuwbare energie.

Net als bij andere landgebruiksvormen is het noodzakelijk om hernieuwbare energie te coördineren en daar duidelijke kaders voor te scheppen. Voor de windvisie heeft de provincie deze kaders gesteld, maar bijvoorbeeld op het vlak van zonne-energie ontbreken beleidskaders om deze technologie de ruimte te geven. Grondgeboden zonneparken hebben een grote impact op het landschap. Voortvloeiend uit de ruimtelijke energievise kunnen keuzes gemaakt worden ten aanzien van de vormen van hernieuwbare energie die wenselijk zijn – zonneparken of grootschalige toepassing van zonnepanelen op woningen en bedrijfsgebouwen? Daarnaast is er in Gelderland grote potentie voor biomassa, terwijl individuele casussen sneuvelen door onbekendheid.

Vanwege het ontbreken van een integrale visie en kaders rondom hernieuwbare energie zijn initiatiefnemers afhankelijk van de keuzes die gemeenten maken. Door het geven van duidelijkheid ontstaan er kansen om realisatieprocessen van deze technologie te versnellen. Daarnaast blijft het belangrijk om ook buiten deze kaders te denken als er zich kansen voordoen en er lokaal draagvlak is voor hernieuwbare (wind)energie. Er zijn verschillende manieren waarop de provincie dit soort processen in positieve zin kan bijsturen. Als er terughoudendheid bij gemeenten bestaat bij het faciliteren van deze initiatieven kan dit uiteindelijk ook betekenen dat zij haar doorzettingsmacht moet tonen om zo het proces te versnellen.

Verbeter de (voor)financiering van hernieuwbare energieprojecten

Windenergie is rendabel, maar bij het realiseren van lokaal gedragen projecten is er behoefte aan voorfinanciering. Een ruimer gebruik van het Innovatie- en Energiefonds van PPM Oost biedt kansen om groter aantal projecten te ondersteunen. Daarbij moet vooral aandacht geschonken worden aan de verruiming van de criteria voor voorfinanciering en versoepeling van de condities waaronder voorfinanciering wordt gegeven (bijv. de gehanteerde rentes). In de praktijk werkt het participeren van provinciale fondsen stimulerend voor andere financiers, waardoor het risico uiteindelijk gedeeld wordt. De energiefondsen van de BOM en Overijssel hebben ervaring met een bredere aanpak. Wij delen uw visie dat lokale energiecoöperaties kennis hebben van de lokale situatie en zo voor draagvlak kunnen zorgen, mits ze met provincie en gemeenten optrekken. Naast kapitaal is het belangrijk om te werken aan kennis en kunde, zodat lokale energieprojecten geëquipeerd zijn en op gelijkwaardige voet kunnen opereren met professionele marktpartijen.

Naast implementatie van bewezen technieken wil de PRO aandacht vragen voor innovatie. Wij delen uw standpunt dat er grote kansen liggen op het vlak van de *biobased economy*, vanwege de kernkwaliteiten van de provincie, maar ook vanwege de aanwezigheid van relevante

kennisinstellingen en bedrijfsleven. Biomassa wordt echter te vaak nog als brandstof gebruikt, terwijl vanuit de gedachte van cascadering een veel hoogwaardiger rol voor biomassa mogelijk is. Naast technologische innovatie en een visie op het sluiten van kringlopen, vraagt dit ook om maatschappelijke innovatie, zodat burgers vroeg betrokken worden en negatieve beeldvorming zoals bij biomassa voorkomen wordt.

Stimulerende handhaving

Vanwege de tariefstructuren van energie is het voor het bedrijfsleven vaak niet rendabel om hernieuwbare energie op te wekken (met uitzondering van WKO), maar er liggen veel kansen voor energiebesparing en efficiency. In het bedrijfsleven is energiebesparing niet de eerste prioriteit waardoor er weinig urgentie en kennis binnen bedrijven is. Zoals afgesproken volgens het Nationale Energieakkoord staan provincies en gemeenten aan de lat om via een betere handhaving te komen tot een grotere energiebesparing bij het bedrijfsleven. De Gelderse Omgevingsdiensten hebben de afgelopen jaren gewerkt aan het verbeteren van toezicht en handhaving in relatie tot energiebesparing bij bedrijven, onder andere door scholing, en kunnen gebruik maken van de Erkende Maatregelen van IenM. De oprichting van Energieplatforms, in samenhang met de te ontwikkelen Energie Prestatie Keuring (EPK), vormen veelbelovende programma's om het bedrijfsleven te verduurzamen. Naast het verleiden van bedrijven om energie te besparen, acht de PRO het belangrijk om het handhaven van de Wet Milieubeheer (Activiteitenbesluit 2.15) niet te veronachtzamen en stimulerend in te zetten, als bedrijven ruimschoots de tijd hebben gehad om zelfstandig maatregelen te nemen die uiteindelijk bedrijfseconomisch interessant zijn.

Tenslotte wil de PRO ook aandacht vragen voor de successen die behaald zijn en u vragen breed uit te dragen dat de energietransitie nu al kan en niet slechts toekomstmuziek is. Wachten is niet nodig, want maatregelen zijn nu al haalbaar en zijn zowel goed voor energieneutraliteit als voor de financiële situaties van bedrijven, burgers en overheden.

Hoogachtend,

Dr. J.C. Verdaas
Voorzitter

Drs. B.H.C. Huits
Secretaris

Bijlage

1 Introductie

De doelstelling van de provincie Gelderland is om in 2020 14% hernieuwbare energie op te wekken, waarvan 50% decentraal. In 2050 wil de provincie zelfs energieneutraal zijn. In de vorige coalitieperiode is via het 'Prioritair programma Energietransitie' beleid voor de energietransitie vastgesteld en heeft de provincie actief geïnvesteerd in het bevorderen van de transitie. De afgelopen jaren is dan ook veel bereikt door de provincie, zoals een goed functionerende Community of Practice (CoP) en goede subsidieregelingen voor hernieuwbare energie. Ook het nieuwe bestuur van de provincie zet volgens het nieuwe coalitieakkoord actief in op hernieuwbare energie en wil samen met stakeholders en initiatiefnemers verder vorm geven aan de afspraken uit het nationale energieakkoord (Coalitieakkoord Provincie Gelderland 2015-2019). Dit zijn ambitieuze doelen, en volgens de Rekenkamer Oost-Nederland en de Energieverkenning 2014 worden met het huidige tempo de doelstellingen niet gehaald (Hekkenberg & Verdonk, 2014; Rekenkamer Oost-Nederland, 2014). De PRO heeft daarom onderzocht wat de factoren zijn die lokale energie-initiatieven belemmeren, met speciale aandacht voor die factoren waar de Provincie Gelderland een rol in kan spelen. Dit geeft de provincie handvatten om de lokale energietransitie in Gelderland te bevorderen en de doelstellingen voor 2020 en daarna te bereiken. Daarbij is de volgende vraagstelling geformuleerd:

Wat zijn de belangrijkste belemmerende factoren [en kansen] ten aanzien van de verschillende technologieën voor de opwek van hernieuwbare energie en welke rol kan de provincie spelen bij het wegnemen dan wel verminderen van deze belemmeringen?

N.B. De energietransitie in Gelderland stoelt op drie pijlers: Energie- en milieutechnologie / Biobased Economy, Energiebesparing en Hernieuwbare energie. Deze notitie beperkt zich tot het thema 'Hernieuwbare energie' en heeft daarmee het doel aanbevelingen te doen om het geïnstalleerd vermogen in Gelderland te kunnen vergroten.

In deze bijlage worden de resultaten van deze studie gepresenteerd. De bijlage bestaat uit twee onderdelen: een *quickscan* en een *rondgang* langs betrokken partijen. In de *quickscan* worden op basis van de bestaande kennis de belangrijkste belemmerende factoren geïdentificeerd aan de hand van een indeling in typen belemmeringen. De *quickscan* is gebaseerd op rapporten van o.a. de Rekenkamer Oost-Nederland, het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), de Inspectie Leefomgeving en Transport van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (ILT) en de kennis afkomstig uit de bijeenkomsten van de Community of Practice (CoP) van Locale Duurzame Energiebedrijven (LDE) in Gelderland, georganiseerd door de provincie. Kennis over de gang van zaken binnen het bedrijfsleven, de agrarische sector en terreinbeheerders is incidenteel meegenomen in deze opzet. Het tweede onderdeel presenteert de uitkomsten van een *rondgang*

langs partijen die betrokken zijn bij de energietransitie. Er is gesproken met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, de agrarische sector, overheidsinstellingen en hernieuwbare energiebedrijven.

2 Quickscan belemmerende factoren en kansen

In deze quickscan zijn de belemmerende factoren en kansen verdeeld over de thema's *beleidsmatig*; *financieel*; *organisatorisch*; *fiscaal*; *juridisch*; en *communicatie*. Binnen deze thema's maken we waar nodig een onderscheid tussen verschillende technologieën.

2.1 Beleidsmatige belemmeringen en kansen

De provincie Gelderland heeft in haar structuurvisies en ruimtelijke verordeningen in meer of mindere mate ruimte gereserveerd voor duurzame energie, zoals windenergie, zonne-energie, biomassa en warmte-koude opslag (WKO) (ILT, 2014). De ILT stelt het volgende voor het ruimtelijke beleid voor de verschillende typen hernieuwbare energie:

- Wind: de windvisie van de provincie geeft duidelijk aan waar er ruimte is voor windenergie
- Zon: voor zonne-energie op bestaande daken is geen ruimtelijk beleid noodzakelijk. Voor zonneparken/zonneakkers vormt dit echter een probleem, aangezien de provincie hier geen expliciet beleid voor heeft. Impliciet is duidelijk dat zonnepanelen in het landelijk gebied problemen kunnen opleveren, aangezien zonneakkers gezien worden als 'rode functie' en dit botst met de 'groene functie' van het landelijk gebied. Daarnaast zou de provincie kunnen sturen op de zongerichte situering van woningen in bestemmingsplannen (ILT, 2014).
- Tijdelijke ontheffing is mogelijk via de bestaande Besluit Omgevingsrecht (BOR), maar geldt slechts voor 5 jaar. In de nieuwe Omgevingswet zou de termijn opgerekt kunnen worden naar 10 jaar, maar voor energieprojecten zoals bij windenergie zou dit nog te kort zijn. De provincie heeft voor Tijdelijk Anders Bestemmen reeds een handreiking gedaan richting gemeenten. Wat de effecten hiervan zijn is ons nog niet bekend.
- Biomassa: de vergunningverlening kan voor de initiatiefnemer ingewikkeld zijn omdat het niet altijd duidelijk is wie het bevoegd gezag is, aangezien het afhankelijk is van de aard en hoeveelheid te vergisten biomassa. De provincie geeft in haar Omgevingsvisie aan dit verder te gaan uitwerken samen met de belanghebbenden.
- WKO: In het kader van WKO is er volgens de ILT behoefte aan meer regie van de provincie voor de ruimtelijke randvoorwaarden. Daarnaast is de vergunningverlening overgegaan van de provincies naar de Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's), waardoor kennis verloren is gegaan (onzeker is of dit ook voor Gelderland geldt) (ILT, 2014). De provincie geeft in haar Omgevingsvisie aan dit verder te gaan uitwerken.
- Voor alle vier de technologieën stelt het ILT dat de vergunningverlening niet als belemmerend wordt ervaren, maar dat er veel winst te behalen valt in het proces van aanvraag van de omgevingsvergunning. Per technologie verschilt het proces, maar voor alle aanvragen geldt dat dit versneld zou kunnen door vroegtijdig overleg tussen initiatiefnemers, belanghebbenden en het bevoegd gezag.

- Als er lokaal draagvlak is voor hernieuwbare (wind)energie kan de provincie deze initiatieven op verschillende manieren stimuleren. Als er terughoudendheid bij gemeenten bestaat bij het faciliteren van deze initiatieven kan dit uiteindelijk ook betekenen dat zij haar doorzettingsmacht moet tonen om zo het proces te versnellen.
- Voor agrariërs biedt de regeling “Asbest eraf, zonnepanelen erop” mogelijkheden om zelf hernieuwbare energie op te wekken. De regeling is in 2013 gewijzigd (verruimd), maar de resultaten van deze wijziging zijn ons nog niet bekend.

2.2 Financiële belemmeringen en kansen

- Financiën zijn een grote hobbel voor veel energie-initiatieven. De provincie draagt bij aan het mogelijk maken van projecten door maximaal 25% van de investeringen te subsidiëren. Er bestaan zorgen binnen de CoP dat de omvang van de aanvragen (deels vanwege het succes van de CoP) te groot is vergeleken met de middelen die nog beschikbaar zijn in/na 2015.
- Daarnaast duurt het volgens de leden van de CoP te lang voordat er uitslag is over een provinciale subsidieaanvraag voor de investeringskosten (12 weken).
- Er bestaan zorgen onder de leden van de CoP omtrent de continuïteit van regelingen en subsidies. Dit geldt ook voor particulieren (bijvoorbeeld zorgen over het verdwijnen van de salderingsregeling).
- De Provincie zou LDE's kunnen helpen door middel van (revolverende) fondsen. Bij de aanvraag zou de provincie minder hoge eisen kunnen stellen aan de kwaliteit van de organisatie en de minimumhoogte van de leningen, in vergelijking met een commerciële bank (Elzenga & Schwencke, 2014).
- De provincie zou volgens de deelnemers van de CoP kunnen helpen bij het financieren van de planontwikkelingsfase.
- De provincie participeert sinds januari 2014 via PPM Oost in het zelfstandige energiebedrijf HuismerkEnergie (Elzenga & Schwencke, 2014)
- De provincie biedt verschillende leningen en subsidies voor bedrijven en particulieren om het eigen vastgoed te verduurzamen (energiebesparing en kleinschalige opwek).

2.3 Organisatorische belemmeringen en kansen

- De provincie ondersteunt LDE's via de CoP. Dit wordt als zeer succesvol ervaren. Ook liggen er nog kansen in de ondersteuning van LDE's bij aanvragen voor andere fondsen, zoals EFRO en InterReg.
- LDE's leunen vaak op vrijwilligers, wat ze goedkoop maakt, maar ook kwetsbaar. Hoe kunnen LDE's voldoende gewicht in de schaal liggen ten opzichte van professionele marktpartijen, bijv. in onderhandelingen? Hoe kunnen LDE's robuuster worden?
- Scholen en sportverenigingen worden actief ondersteund door de Provincie in de zoektocht naar zonnepanelen op vastgoed, via de HelpdeskZon, maar ook via de stimulering bij het oprichten van ESCO's (Energy Service Companies - ontzorgen).

- Veel gemeenten hebben ook grote ambities, maar missen de menskracht en de middelen. De provincie kan op beide fronten een belangrijke rol spelen (Elzenga & Schwencke, 2014)
- Samenwerking: veel van de belemmeringen komen voort uit een gebrek aan procedurele kennis aan de kant van initiatieven, bedrijven en burgers. Naast het bieden van deze kennis kan de provincie kiezen voor een verbindende rol waarin organisaties bij elkaar worden gebracht. Het gaat bijvoorbeeld om succesvolle projecten, koepelorganisaties zoals ResCOOP en DE Koepel en lokale initiatieven zoals Duurzaamheidswinkels.

2.4 *Fiscale belemmeringen en kansen*

- Postcoderoosregeling: de regels van de postcoderoosregeling worden in meerdere rapporten en in de CoP genoemd als te beperkt om de volle potentie van de regeling te benutten, omdat er via de huidige regeling geen haalbare business case te maken valt (Elzenga & Schwencke, 2014; ILT, 2014).
- De onzekerheden in het voortbestaan van de salderingsregeling werken terughoudendheid bij particulieren in de hand.

2.5 *Juridische belemmeringen*

Veel windprojecten eindigen uiteindelijk bij de Raad van State. Het bieden van procedurele en juridische kennis, en het vormgeven van een voorbereidingstraject waarin omwonenden een actieve rol spelen, kan helpen om protesten te reduceren en de plannen juridisch waterdicht te maken. Hier kan de provincie een adviserende of verbindende rol in spelen.

2.6 *Communicatie*

- Duurzame energie heeft bij burgers, georganiseerde initiatieven en lokale overheden vaak een laag gevoel van urgentie. Deze beeldvorming vormt een belangrijke belemmering voor verschillende partijen om te investeren in duurzaamheid. Hier ligt een kans voor de provincie: het communiceren van een ander perspectief op duurzame energie. Het is rendabel voor investeerders of gemeenschappen; het levert economische voordelen voor de regio; vergroot sociale cohesie en biedt een antwoord op grootschalige milieuproblemen zoals vervuiling en CO2 uitstoot. De provincie kan hierin een praktisch voorbeeld stellen, en actiever de energietransitie als een succes 'framen'
- Door ProBOS werd in 2010 gesteld dat de provincie in het geval van Biomassa kon zorgen voor meer draagvlak en bekendheid bij het publiek, een reductie van de complexiteit bij de vergunningaanvraag en de organisatie van kennis bij de ambtelijke organisaties. Onbekend is of deze adviezen zijn opgepakt en wat de effecten daarvan zijn.

3 Rondgang langs actoren binnen energietransitie

De quickscan heeft een aantal aanknopingspunten opgeleverd, die geactualiseerd zijn tijdens een rondgang langs een aantal actoren die betrokken zijn bij de energietransitie. Er is gesproken met

vertegenwoordigers van NXP, LTO Energie, Zonnepark Nederland, Bioenergiecluster Oost-Nederland, Greenspread, Gemeente Groesbeek, Omgevingsdienst Veluwe IJssel, Omgevingsdienst Regio Nijmegen, Omgevingsdienst West en Midden Brabant, Energiefonds Overijssel (ASN bank), VNO-NCW, GeldersEnergie Akkoord, Bouwend Nederland en de Community of Practice van lokale duurzame energiebedrijven in Gelderland.

Op basis van deze rondgang zijn de volgende rollen voor de Provincie naar voren gekomen:

- De provincie zoekt aansluiting bij maatschappelijke initiatieven;
- De provincie enthousiasmeert: samen op weg naar energieneutraal in 2050;
- De provincie als verbinder van partijen, kennis en ervaring;
- De provincie stimuleert hernieuwbare energie;
- De provincie agendeert andere wettelijke kaders

3.1 De provincie zoekt aansluiting bij maatschappelijke initiatieven

De raad identificeert in dit verband de volgende initiatieven:

- Nationaal (SER) Energie akkoord;
- Gelders Energie Akkoord;
- Burgerinitiatieven zoals lokaal duurzame energiecoöperaties;
- Initiatieven van bedrijvenverenigingen zoals in de DEC Liemers en TPN-West Nijmegen;
- Andere overheden zoals Waterschappen (energiefabriek), Nijmegen (warmtenet) en de VNG ondersteuningsstructuur

3.2 De provincie enthousiasmeert: samen op weg naar energieneutraal in 2050

De provincie heeft de afgelopen jaren een positieve rol gespeeld in de energietransitie en wil deze volgens het coalitieakkoord 'Ruimte voor Gelderland' continueren samen met de ondertekenaars van het Gelders Energieakkoord: Ruimte voor energie!?

- Dit co-creatieproces kan verbreed worden met burgers en gemeenschappen, zodat de Gelderse maatschappij gezamenlijk verantwoordelijk is voor het halen van de energiedoelen. De provincie kan dit proces van sociale innovatie samen met de gemeenten ondersteunen en de rol van hernieuwbare energie in de lokale economie benadrukken.
- De successen van de afgelopen jaren mogen gevierd worden zodat vooral de mogelijkheden gecommuniceerd worden naar burgers en Den Haag: het kan wel! Er zijn er genoeg: de Gelderse energiecoöperaties (o.a. Lochem, Nijmegen), de isolatie van woningen, 'Asbest eraf, Zon erop' of installaties zoals Bio-energiecentrale de Vallei.
- De provinciale Community of Practice van Gelderse energiecoöperaties is succesvol en de provincie kan startende en bestaande coöperaties verder ondersteunen in de noodzakelijke professionalisering.

3.3 *De provincie als verbinder van partijen, kennis en ervaring*

Er liggen kansen om bedrijven, burgers, lokale overheden en overheidsdiensten te verbinden, zodat complementaire oplossingen gevonden kunnen worden:

- Bedrijven willen wel, maar conventionele energie is te goedkoop om een haalbare business case te realiseren voor hernieuwbare energie. Momenteel is vooral energie-efficiënte interessant voor grootverbruikers. In de agrarische sector (excl. tuinbouw) wordt al jaarlijks 2,9% energie bespaard, maar op dit vlak ligt nog een grote potentie. Er liggen kansen voor de provincie om de (on)mogelijkheden van burgers te koppelen aan de (on)mogelijkheden van grootverbruikers in de regio. Verbind burgers en grootverbruikers in de regio bijv. t.b.v. collectieve zonnedaken
- De agrarische sector heeft ruimte om meters te maken in de opwek van biomassa, zon-, en windenergie. Met name op het vlak van biomassa (grootschalige mestvergisting) en wind liggen er kansen die vanwege het geringe draagvlak onder omwonenden moeilijk te realiseren zijn. De provincie kan samen met de gemeenten ondersteuning bieden en strategieën ontwikkelen om de dialoog met omwonenden te verbeteren.
- De vergunningverlening door de omgevingsdiensten kan versneld worden als diensten meer kennis hebben van energieproductie en dit integraal meenemen in technisch-juridische afwegingen. De provincie kan in gesprek gaan met de provinciale omgevingsdiensten zodat de opwek van hernieuwbare energie een volwaardige plaats krijgt in de besluitvorming.
- Gemeenten tonen de wil om actief in te zetten op hernieuwbare energie, maar het ontbreekt aan kaders om energieproductie een volwaardige plaats te geven in het ruimtelijk beleid. Hier liggen kansen voor de provincie om op regionaal niveau integrale kaders te scheppen voor het ruimtelijk beleid, zoals bij de Windvisie.
- Gemeenten kunnen gestimuleerd worden door de provincie om van elkaar leren in de stimulering van hernieuwbare energie, actuele kennis en in de omgang met aanvragen, in bestaande netwerken zoals de Omgevingsdiensten, of bijvoorbeeld in een 'community of practice'.
- Binnen de Provinciale organisatie zijn er kansen om hernieuwbare energie volwaardiger te integreren in andere programma's, zoals mobiliteit, wonen en economie.

3.4 *De provincie stimuleert hernieuwbare energie*

Via het bestaande beleid en kaders zijn er veel mogelijkheden om verduurzaming te stimuleren:

- Via vergunningverlening, handhaving en toezicht kan de provincie verduurzaming verder stimuleren door bedrijven bijvoorbeeld duurzaamheidsplannen te laten maken.
- Startsubsidies en voorfinanciering voor hernieuwbare energie opgewekt door lokale energiebedrijven (cost gaet voor de baet)
- De provincie stimuleert hernieuwbare energie opgewekt door lokale energiebedrijven met een investeringssubsidie van 25% en kan deze continueren.

- De revolverende fondsen van Gelderland via PPM Oost werken in veel gevallen en deze kunnen versneld worden door minder uitvoerige criteria te eisen bij aanvragen. Voor projecten met een lagere 'cashflow' en lange looptijd kunnen de criteria beter afgestemd worden. Met name biomassaprojecten worden momenteel met erg rigide financieringseisen opgezadeld wat voor veel projecten betekent dat er geen *financial close* komt.
- Energiecentrales hebben geen interesse in regionaal hout omdat onvoldoende leveringsgaranties afgegeven kunnen worden tegen de juiste condities

3.4.1 De provincie agendeert andere wettelijke kaders

Voor veel knelpunten in de energietransitie geldt dat deze in Den Haag of Brussel opgelost moeten worden. De provincie kan op de langere termijn bijdragen aan deze knelpunten door deze te agenderen en samen op te trekken met het IPO.

- Hoe kan de energietransitie vorm gegeven worden zonder dat we de concurrentiekracht van ons bedrijfsleven schaden? Hoe zorgen we er collectief voor dat grootverbruikers ook bij kunnen dragen?
- Hoe transformeren we ons (energie)belastingstelsel zodat deze de transitie van fossiel naar hernieuwbaar stimuleert? De vervuiler betaald?
- Hoe kan de postcodevoorsortering ook zonder subsidie werken? Hoe kan deze beter op een lijn gebracht worden met het beleid?
- Hoe kan de SDE+ regeling ingezet worden zodat nog meer lokale biomassa gebruikt kan worden voor de opwek van regionale energie.
- Welke rol kan het landelijk gebied spelen in de energietransitie? Energie vraagt ruimte, en agrariërs, landgoedeigenaren, waterschappen en terreinbeheerders hebben dat.
- Hoe kan er (beleids)ruimte voor experimenten gecreëerd worden?

Bibliografie

- Elzenga, H., & Schwencke, A. M. (2014). *Energiecoöperaties: Ambities, handelingsperspectief en interactie met gemeenten de energieke samenleving in praktijk*. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.
- Hekkenberg, M., & Verdonk, M. (2014). *Nationale energieverkenning 2014*. Petten: Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN).
- ILT. (2014). *Vergunningverlening duurzame energie: Van belemmeringen naar kansen!* Den Haag: Inspectie Leefomgeving en Transport, Ministerie van Infrastructuur en Milieu.
- Rekenkamer Oost-Nederland. (2014). *Van inspanning naar resultaat? Analyse van het gelderse programma energietransitie 2012-2015*. Deventer: Rekenkamer Oost-Nederland.